

Naszym zagadkowym ptakiem jest jakiś „siewkus”. Krótkie nogi i brak szyi wskazują na biegusa *Calidris* sp. Wiemy, że biegusy oznacza się po długości i kształcie dzioba oraz ubarwieniu głowy, barwie nóg i detalach rysunku na piórach wierzchu. Niestety, z dwóch pierwszych ważnych wskazówek nie możemy skorzystać, bo ani ptak, ani fotograf nie byli zainteresowani tym, aby nam w tej chwili pomóc. Widzimy jednak grzbiet, pokrywy skrzydłowe średnie i część dużych, lotki 3. rzędu oraz wystające lotki 1. rzędu. Widoczne też są czarne nogi. Spróbujmy zatem odczytać to, co wiadać. Najpierw, jak zwykle w przypadku trudnych gatunków z mnogością szat, oznaczamy wiek ptaka. Na zdjęciu widzimy mieszankę piór różnych generacji i szat. Oznacza to, że ptak jest w trakcie pierzenia się. Obecność niemal jednolicie szarych piór na płaszczu wskazuje na szatę spoczynkową. Istotną informacją jest to, iż zdjęcie pochodzi z jesieni. Tak więc nasz biegus przepierza się do szaty spoczynkowej, a wszystkie inne pióra pochodzą z szaty noszonej do tej pory. U ptaków dorosłych pióra w trakcie całego sezonu lęgowego ulegają w bardzo znacznym stopniu wytarciu, szczególnie wszystkie jasne elementy. U ptaków pierwszorocznych pióra są zniszczone w znacznie mniejszym stopniu, bowiem są młodsze niż u rodziców, które przystępując do lęgu miały już pióra noszone aż do teraz. U naszego ptaka widzimy, że ciemne pióra mają wąskie, wyraźne i nie wytarte obrzeżenia. Dodatkowo, w prawym skrzydle zauważamy dwa regularne rzędy piór o płowych brzegach i zakończeniach, z ciemnym środkiem, który „zsunięty” jest ku szczytowi piór; są to pokrywy średnie i małe. Ta regularność kształtu i wielkości piór, brak wytarcia jasnych obrzeżeń wskazują na pozostałości szaty juwenalnej. Nasz ptak jest zatem pierwszorocznym biegusem przepierającym się do szaty pierwszozimowej. Spójrzmy na pojedyncze piórko w środkowej części grzbietu. Jest ono czarne z białym wąskim obrzeżeniem i czarną kreską stosiową. Taki rysunek odpowiada piaskowcowi *C. alba*, u którego czarny środek pióra tworzy charakterystyczny kształt „łapki” z białymi wcięciami. Poza tym brudnoszare pióra naszego ptaka są ciemne, podczas gdy piaskowiec jest bardzo jasny, białawy. Nie jest to również biegus krzywodzioby *C. ferruginea*, który ma zauważalnie dłuższy skok, a jego juwenalne pióra na grzbiecie są jasno piaskowe z ciemnym rysunkiem (przedkońcowy oraz stosiowy pasek) w kształcie grota. Kolejnym naszym biegusem z

czarnymi nogami jest biegus malutki *C. minuta*. Pamiętając, że nasz ptak ma nadal wiele niezmiennych juwenalnych piór, spójrzmy na lotki 3. rzędu. Mają one wąziutki jasny brzeg, białawy, przechodzący w części końcowej w barwę rdzawą. Takiej barwy jest również sam koniuszek. Biegus malutki ma również rdzawe obrzeżenia tych piór, ale sam koniuszek zwykle jest jaśniejszy, białawy, a więc odwrotnie niż u ptaka na zdjęciu. Ponadto zauważmy, że zarówno wierzch głowy, jak i kark są podobnie ubarwione z domieszką brązu. Tak jest u biegusa malutkiego, ale u ptaków dorosłych. U młodych ptaków kark jest szary, mocno odcinający się od grzbietu, z dużą ilością rdzawości. Jednak takie ubarwienie ptaków w pierwszym roku jest typowe dla biegusa zmiennego *C. alpina*. Również ubarwienie długich lotek 3. rzędu jest charakterystyczne dla tego gatunku. Na trzeciorzędówce podwiniętej przez wiatr widać białawe brzegi stające się coraz bardziej rude, im bliżej końca. Sam koniuszek jest również rdzawy. Dodatkowo wyraźnie widoczny jest ciemny przedkońcowy paseczek, który jest cechą biegusa zmiennego, jak również bardzo dobrą cechą szaty juwenalnej. Ten wzór na trzeciorzędówkach w zasadzie pozwala wykluczyć wszystkie amerykańskie czarnonogie biegusy w takiej szacie; żaden gatunek nie ma rdzawego koniuszka. Również brązowawy kark odpowiada młodemu biegusowi zmiennemu. Zauważmy również, że na prawym boku ptaka zauważalne są ciemne plamki, tak charakterystyczne dla tego gatunku. U ptaków młodych cecha ta jest jednak bardzo zmienna; czarniawe plamki mogą sięgać daleko w dół boku ciała lub, jak u naszego ptaka, niemal nie występować. Reasumując, biegus w szacie przejściowej z juwenalnej do 1. zimowej z czarnymi nogami, czarnymi piórami biało obrzeżonymi na grzbiecie, trzeciorzędówkami o białym brzegu stopniowo przechodzącym w barwę rdzawą obejmującą również sam koniuszek pióra, z ciemnym paskiem przedkońcowym na nim, ciemnoszarymi, nowymi piórami szaty spoczynkowej jest biegusem zmiennym. Ptaka tego sfotografował Michał Skakuj w dniu 2.10.2009, w ujściu Wisły.

Jan Lontkowski

Jaki to ptak? Zagadka nr 63 – *Mystery bird 63*

